

REFİK OLMAK: ALLAH'IN SEVDİĞİ YUMUŞAKLIK VE UYUM

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفِقَ
وَيُعْطِي عَلَى الرَّفِقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ وَمَا
لَا يُعْطِي عَلَى مَا سِوَاهُ

Ve ‘an ‘âiŕete radiyallahu anhâ enne’n-nebiyye sallallahu aleyhi ve selleme kâle. İn-nellâhe refîkun yuhibbü’r-rifka ve yu’tî ‘ale’r-rifkî mâ lâ yu’tî ale’l-‘unfi ve mâ lâ yu’tî ‘alâ mâ sivâhü.

Ravâhu Müslim.

İmâm, hadîs âlimi, büyük âlim Müslim, İbn Kuteybe, Ed-dîne Velî’nin sahihinde kaydettiğine göre, Hazreti Âiŕe anamızdan Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* efendimizin şöyle buyurduğu rivâyet olunmuş. *Radiyallahu teâlâ anha.*

Hazreti Âiŕe validemiz çok âlime bir hatun idi. Peygamber Efendimizin yanında genç olarak bulundu. Çok şeyleri güzelce hatırında tuttu ve bize bildirdi. İlmin iyileşmesinde, Peygamber Efendimizin hadîslerini

bilmemizde çok çok faydası oldu, Allah şefaatine erdirsin. Çok cömert idi, Hazreti Ebû Bekrî Sıddîk efendimizin kızı.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

Innellâhe refîkun. Allahu Teâlâ Hazretleri rıfk sahibidir.

Refîk ne demek?

Rıfk sahibidir.

Rıfk ne demek?

Yumuşaklık. Yani geçimlilik, yani uyumluluk. Refîk bir de insanın arkadaşına derler. Yolda kendisine refakat edene, yani uyuyor, nereye giderse onunla beraber gidiyor, ondan refakat diyoruz. Arkadaşına refîk diyoruz. Hayatta uyumlu olarak beraber yaşadığımız hanıma da refîka diyoruz, uyumlu gidiyoruz inşallah. Yani Allah hep uyumlu gitmeyi nasip etsin.

Şimdi Allahu Teâlâ Hazretleri refîktir. Rıfk sahibidir. Yumuşak, efendim affedici, bağışlayıcı, sert katı değil, efendim kulun durumuna göre ona yumuşak muamelesini değiştirir, ısrar etmez ille azap vereceğim diye, refîktir.

Yuhibbü'r-rifka ve yu'tî 'ale'r-rifkî Veyuhibbur rıfk rafiktir, kendisi rıfk sahibidir, yumuşaklığı da sever, bu huyu sever. *Ve yu'tî*

'ale'r-rıfkı. Ve yumuşak, rıfk ile muamelesini yapan insanlarla öyle rıfk mülayemetle, uyumlulukla, yumuşaklıkla geçinen insana da verir ikramlarını, *mâ lâ yu'tî ale'l-'unfi*, sertlikle elde edemeyeceği, katılıkla, haşinlikle alacağım bilmem ne filan diye uğraşmakla, sağlayamayacağı şeyi yumuşaklıkla, sağlar verir.

Hâlbuki insan sanır ki, sertlikle sanki daha çok koparıyorum, işi bitiririm, hayır. *Unf*, sert hareket etmek, katı böyle çekiştirmek, vurmak, kırmak, yıkmak, itmek, kakmak filan, o ters tepki yapar. İnadına insanlar direnir bu sefer, direnişe geçer. Hâlbuki yumuşak olunca, uyumlu olunca sever, efendim yapar.

Bizim ihvanımızdan birisi bakan iken Amerika'ya gitmişti. Türkiye için mühim görüşmeler yapacaktı ve dünya bankasından krediler alacaktı, para alacaktı. Bazı yapılacak işler için barajlar vesaire makineler büyük önemli şeylerin yapılması için. Dünya bankası biliyorsunuz birçok devletin sermaye koyduğu, Türkiye'nin de sermayesi olan uluslararası bir banka. Ülkelerin kalkınmasında bu paralar kullanılıyor, büyük büyük paralar, aslında Suud'dan geliyor, Amerika koyuyor filan, böyle bir yönetim, ama merkezi New York'ta,

yöneticileri de Amerikalı mamerikalı, yani onun emrinde.

Şimdi dosyaları aldım gittim diyor, öyle söyledim yumuşamadılar, böyle söyledim kabul etmediler, yanaşmıyorlar, inat ediyorlar, sertlik gösteriyorlar, sinirlenmedim diyor, gülmüş şöyle arkasına şey yapmış, uğraşiyor yani, güreşir gibi uğraşiyor. demiş ben size bizim bir Nasrettin hocamız vardır onun bir hikâyesini anlatayım demiş, güleç yüzle efendim güzel de fıkra anlatır kendisi, İngilizcede anlatır, İngilizcesi de güzel, İngilizce bir güzel fıkra anlatmış bunlara, hepsi kâh kahkahayla gülmeye başlamışlar, tamam demişler, istediklerini verelim demişler.

Yumuşaklıkla oluyor. Vermeye mecbursunuz bilmem ne, verin vermiyoruz, imzayı atmıyorum, var mı bir diyeceğin, atmıyorum, nereye müracaat edersen et deyiverir ama yumuşaklıkla olunca, gönül kazanarak olunca oluyor.

Gönül kazanmak çok önemli, yumuşaklık çok önemli. *Ve mâ lâ yu'tî 'alâ mâ sivâhü.*

Başka usullerle sağlanamayacak başka huyların kazandıramayacağı karları, kazançları, ilerlemeleri, gelişmeleri, yumuşak

huyluluk rıfk, rıfk mülayimlik, efendim yumuşaklık, uyumluluk insana kazandırır.

Hocamız *rahmetullahi aleyh*, biliyorsunuz bir arkadaş bir arkadaşına gelir de kalk gidelim derse, Ahmet bey kalk gidelim derse, Ahmet bey de nereye diye sorarsa, o arkadaşlığa sığmaz derdi.

Madem arkadaş, kalk gidelim deyince ne yapacak?

Uyum şey yapacak, peki gidecek, kalkacak, vardır bir bildiği diyecek, gidecek, arkadaşlık. Birde kendisinin böyle Bursa telaffuzla bir meşhur sözü var, o da böyle duvarlara levha olarak asıldı. Arkadaşlık pekey demekle kâimdir, yani peki peki demekle, peki. Şuraya gidelim mi? Peki. Şöyle yapalım mı? Peki. Oturalım mı? Peki. Kalkalım mı? Peki, ... Alalım mı? Peki. Dondurma alalım mı? Peki. Mc Donald'sa gidelim mi? Peki. Hiç hayır yok. Yani arkadaş, arkadaş uyumlu, arkadaş yumuşak, sert değil, katı değil. Ya falanca arkadaşla biraz bir şey yaptık, Allah, bir türlü, ne söylesem yanaşmıyor, şöyle yapalım ıı olmaz, peki o zaman böyle yapalım o da olmaz, şu bu da olmaz, Allah Allah. Yani illallah. Ha işte ona *unf* derler. Sertlik, haşinlik, efendim uyumsuzluk, buna

da rıfk derler. Rıfkı seviyor Allah. Kendisi de refîk. Cenâb-ı Hak Teâlâ hazretleri kullarının yaptıklarını cezalandıracak olsa yeryüzünde bir tane kul kalmaz, Müslüman dâhil. Hepsi cezayı hak ederler, hapı yutarlar, mahvolurlar. Ama rıfk sahibi. Hilm sahibi.

Hilm ne demek?

Hilm de kızılacak yerde itidalini bozmayıp sakin hareket etmek, düşünce taşına hareket etmek. Adam kalkıyor bir laf söylüyor, karşı taraftaki de bir kızıyor, birden çekiyor tabancayı tırak tırak tırak tırak, ne oldu? Kızdım. Kendimi kaybettim, dayanamadım, aklım başımdan gidiverdi birden. Ha işte o halim değil.

Halîm insan nedir?

Kızılmıyor. Mus'ab b. Umeyr radyallahu anh, Müslüman olunca, anası nasıl kızmış? Gelecek tokat atacaktır. Kızıyor, dövülecek, şey cebbar kadın, amma öyle vakur, öyle böyle sakin durmuş ki vuramamış. Çok gözümün önüne geliyor o sahne de. Sakin olmak, herkes hücum ediyor, tenkit ediyor, olmaz diyor, bilmem ne diyor, gâyet sakin. Şeyde de, Medine-i Münevvere de de öyle. Mus'ab b. Umeyr çok mübarek bir zattı. Mus'ab b. Umeyr şehit. Allah cennette buluşturursun, şefaatine erdirsin.

Mus'ab b. Umeyr, Müslümanlara İslâm'ı anlatırken, kabile reisleri diyorlar ki; bu herifler geldiler, gençleri böyle topluyorlar etrafına, aldatıyorlar, birimiz gitsin de şunlara söylesin, kovsun bunları. Mekke'den kalktılar buraya geldiler orayı karıştırdıkları yetmiyormuş gibi, burada da efendim bizim atalarımızın dininden bizim çocukları çıkartıyorlar, kandırıyorlar filan. Tamam, kabilenin reisi oranın ağası. Kalkıyor gidiyor. Yani itibarlı insan. Uzaktan gelirken Müslümanlar diyorlar ki; Ya Mus'ab! Bu gelen var ya, bu gelen, bu kabilenin önde gelen hatırlı, kıymetli, kuvvetli adamlarından biridir. Aman bunu kazanırsan çok kâr ederiz. Aman fıs fıs fıs fıs fıs buna bir bilgi veriyorlar, ön bilgi veriyorlar. O geliyor pür şiddet, pür hiddet, kızgın, kılıcı var yanında diyor ki; toplanmayın burada, istemiyoruz bizim mahalleye gelmeyin, gidin bilmem ne, efendim sizi buralarda bir daha görmeyeyim filan, yani oraların ağası, kabilenin reislerinden olduğu için öyle yapmak istiyor. Mus'ab İbn Umeyr diyor ki; isterseniz Kur'an-ı Kerîmden size biraz okuyayım. Serbestsiniz, dinlersiniz, eğer yine gidin dersiniz o zaman

gideriz, ama önce bir dinleyin. Bir okuyayım diyor.

Bir euzu besmele çekip bir Kur'an-ı Kerîm okuyor. *Allahu ekber*. Bir Kur'an-ı Kerîm okuyor, eritiyor karşısındaki adamın efendim sertliğini. Mum gibi yapıyor. Müslüman oluyor adam. Kovmaya gelen adam, onun yanında Müslüman oluyor. Kur'an-ı Kerîm'in tesirine bak. Mus'ab b. Umeyr *radıyallahuanhın* da güzelliğine bak, zaten yakışıklı bir insan. Bir evin bir tane oğluydu, asildi, yakışıklıydı, kıymetliydi ama sonra bir keresinde şeyden geldi bir seyahatten görenler ağladılar. O eski halini hatırlayanlar, üstünde yamalı elbiseler, perişan, pejmürde kıyafet, ağladılar.

Hilm güzel.

Tamam mı?

Kızmak, sertlik kötü.

Tamam mı?

Bundan sonra inşallah patlamayalım, çatlamayalım, birden parlamayalım, yanmayalım, yakmayalım, vurmayalım, kırmayalım inşallah.

Tamam mı?

Söz mü?

İnşallah. Birisi birisine şaka yapıyordu, o gözümün önüne geliverdi, yapma diyor, gidiyor gıdıklıyor, koltuğunun altına parmağını, ya yapma diyor, ya sinirleniyorum yapma diyor, o da gidiyor gene yapıyor filan. Su testisi vardı orda hiç unutmuyorum, testiye aldı bir vurdu pat, testi yumurta gibi parçalandı. Sinirlenmek, yani sabır edememek. İnsanın duyguları taştı mı onun freni zor yani. O zaman çok sert şeyler olabiliyor. Hadi testi kırılınsın, kırılan testi olsun da bazen öyle olmuyor. Bazen iş kanlı sonuçlara kadar varabiliyor.

Güzel sıfatlardan birisi rıfk, yumuşak olmak, refik olmak, geçimli, uyumlu olmak. Halim, selim olmak.

Müslüman, *el-Müslimü âlifün me'lûfün*. Müslüman kendisi başkalarıyla güzel geçinir, başkaları da kendisinin yanına yanaşabilirler, sokulabilirler, güzel geçinirler.

Neden?

Sevimlidir, çekicidir. Öyle kaçırıcı, soğuk, korkutucu değildir.

Ben üniversitedeyken, bizim sınıfta otururdum ben, böyle u harfi şeklinde dizilmişti masalar, hocanın kürsüsü buradaydı, tahta buradaydı, ben bu köşede otururdum, kapı

karşıda, kapının tam karşısında. Tabi Türkiyat bölümünden Türkçe öğretmeni olacak kızlar erkekler filanca bizim Arap dile edebiyatının bölümünün fars dili ve edebiyatının derslerine gelirlerdi. Şimdi ben böyle kitap önümde hocanın gelmesini bekliyorum, kapıdan girerler, böyle dolanırlar, gelirler giderler, bir şey soracaklar, korkuyorlar benden. Çekiniyorlar. Hâlbuki arkadaşlarım yani, öğrencilerden birisi de benim, benim kaşlarımın çatıklığımdan, böyle duruşumdan, merhaba deyip şu şeyi dersi de iyi bilirdim yani, bilemedikleri şeyleri öğrenmek için sormaya ihtiyaçları olurdu. Gelip soramazdı. Ben de ona gözümün ucuyla takip ederdim yani kitaba bakıyorum ama ne yaptığını da fark ederdim, böyle sert insan dım. Arnavut biberi gibi, iyi evde kalmadık yani. Bu sertlikle.

a. İslam'ın Dönüştürücü Gücü

İkinci hadîs-i şerîf; nasip olunca oluyor.

Raanha radiyallahu 44:03 (sessizlik)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: بَالَ أَعْرَابِيٌّ
فِي الْمَسْجِدِ فَقَامَ النَّاسُ إِلَيْهِ لِيَقْعُوا فِيهِ فَقَالَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دَعُوهُ وَأَرِيقُوا عَلَى
بَوْلِهِ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ أَوْ ذُنُوبًا مِنْ مَاءٍ فَإِنَّمَا
بُعِثْتُمْ مُيسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ

*An ebî hüreyrate radiyallahu anhü
gâle:*

*Bâle a'râbiyyün fi'l-mescidi fe-kâme'n-
nâsu ileyhi li-yeka'û fîhi fe-kâle'n-nebiyyü
sallallahu aleyhi ve selleme de'ûhü ve erîkû
'alâ bevlihî seclen min mâin ev zenûben min
mâin fe-innemâ bü'istüm müyessirîne ve lem
tüb'asû mu'asirîne.*

Ravâhü'l-buhârî rahmetullahi aleyh.

Hadîs ilminin şâhı ulemâ'nın sultanı İmâm
Buhârî hazretleri sahihinde, Ebû Hüreyre radi-
yallahuanhden rivâyet etmiş bu olayı.

Bâle a'râbiyyün fi'l-mescidi. A'râbi,
böyle ası aya vurulacak a'râbi çölden gelen be-
devi demek. Şehirliye *A'râbi* demezler. Yani
Arap milleti, o Arap ayrı. A'rabi dedi mi bedevi
demek, çölden, dağlı, köylü, taşralı yani. *Bâle*
'alâ bevlihî *Bâle yebûlü* bevl etmek demek, çış
yapmak. *Bâle a'râbiyyün.* Bedevinin birisi çış
yaptı.

Nerde?

Fi'l-mescidi. Mescitte namaz kılınan yerde, mescidinin yüznumarası dışarısı bilmem abdest alma yeri filan değil, mescidin içinde. Ha bu neden?

Çünkü o zamanın mescitleri bizim şimdiki zamanımızın mescitleri gibi değildi. Etrafı duvarla çevrilmiş, kumluk bir arazi, efendim belki ön tarafında hurma hasırından bir efendim hasır örtü varsa var, belki de o örtü de yok. Efendim hurma kütüğünden minber, efendim hurma dallarından tavan, yani bizim tarladaki çardak gibi bir şey. Yani mescit, halılar, efendim tahtalar, öyle duvarlar muvarlar öyle şeyler yok. Mescit basit yani. Kum. Kum olunca da adamcağız, dağdan gelme, çöllü, yani edebi de belki yani öyle şey insanların gözü önünde yapılmaz bir şeyde belki bilmiyor. Belki bazıları çekiniyordur ama belki belki onlarda o zaman çekinilir, büyük küçük abdest yapılırken tenhada yapılır gibi bir görenek de belki yok. Belki birbirleriyle çocukların yarış ettiği gibi yarış da ediyorlar. Yani hangimiz daha öteye götüreceğiz diye. Şimdi bunu neden anlatıyorum? Mescidin durumu öyle, ahlinin durumu öyle. İslâm böyle bir yere geldi. Böyle insanlar, bu adamlar kendi kız

çocuklarını gömüyorlardı toprağa. Hazreti Ömer *radiyallahuanh* bile cahiliye zamanında gömmüş, hatırladıkça ağlıyor. Diyor ki; ben diyor onu gömeceğim çukuru kazıyordum, sakalım tozlanınca, babacığım sakalın topraklandı diyor, sakalımı sildiriyordu diyor kızım diyor *Allahu Ekber*. Yani ne kadar cahil, ne kadar katı, ne kadar sert, ne kadar kaba, ne kadar görgüsüz, edepsiz bir kavme İslâm gelmiş.

Sonra ne olmuş?

Sonraki insanlar nasıl insan olmuş?

Harika bir şey. Nerden nereye. Nerden nereye gelmiş yani.

Şimdi *fe-kâme'n-nâsu*. Ahali ayağa kalktı. Onu öyle görünce.

Ileyhi li-yeka'û fîhi. Ona bir şeyler cezasını vermek için, dövecekler, dövmeye kalktılar. O başka yer bulamadın mı burada öyle şey yapılır mı?

Dövecekler. Yani sahîh hadîs olmasa insan akli almıyor yani.

Fe-kâle'n-nebiyyü. Peygamber Efendimiz de orda *sallallahu aleyhi vesellem* ne dedi biliyor musunuz?

Sallallahu aleyhi vesellem ne dedi?

Bu durumu görüyor böyle, onun öyle yaptığını da gördü, ötekilerinin kızıp kalktığını dövmek üzere olduğunu da gördü. Ne dedi biliyor musunuz?

De'ûhü. Bırakın onu. Dokunmayın ona.
De'ûhü. Durun, dokunmayın.

Ve erîkû 'alâ bevlîhî seclen min mâin. Çiş yaptığı kumluk yere, mescidin o kısmına efendim bir küçük kapla su döküverin ya da büyük bir kovayla şar diye çok su dökün. Tabi akıp gider, kum kum zaten her taraf yani şey yapınca gider. Döküverin.

Fe-innemâ bü'istüm. Çünkü sizler görevlendirildiniz, *müyessirîne*, kolaylaştırıcı olmak sıfatıyla görevlendirildiniz, siz bir ümmetsiniz, müstesna bir ümmetsiniz, görevli bir ümmetsiniz, sizin vazifeniz Allah'ın dinini efendim cihana yaymak. Siz kolaylaştırıcılar olarak gönderildiniz, işi yokuşa sürmek, zorlaştırmak, zorlaştırmacılar olarak gönderilmediniz.

Ve lem tûb'asû mu'asirîne. Zorlaştırmacılar olarak gönderilmediniz. Kolay kolay tarafından, hâl tarafına, işin çözüm tarafına gidin, olsun bitsin. Sen onu döveceksin, o kızacak, gidecek İslâm'a girmeyecek, İslâm'a düşman

olacak, kavmine kabilesine gidecek, bırak yahu Müslümanları diyecek, efendim gittim mescitlerine de bir araba sopa attılar bana diyecek, şu halime bak diyecek, koluma başıma diyecek, efendim gözü morarmış efendim vesaire filan. Zor tarafı işin. Kolay tarafı affetmek, efendim çözümlenmek, tabi nasihat etmek.

Bak aziz kardeşim gel, burası Allah'a ibadet yeridir, İslâm temizlik dinidir, İslâm da efendim necasetten temizlenmek, çişten vesairenden kaçınmak çok önemlidir. Hatta yüznumara da bile yani mescitte değil üzerine sıçramamasına çok dikkat etmen gerekir, sıçrarsa yıkaman gerekir, elbisene sıçrarsa yıkaman gerekir, efendim her türlü temizlik lazım. Suyla vesaireyle efendim bunları öğretmek lazım ve öğretmiştir de ve ve ashâb-ı kirâm'dan başlayarak ulemâmımız temizliğin her çeşidini iyice bu kavme öğretmiştir. Dünyanın en en ibtidâî insanları idiler. En vahşi insanları idiler.

Geçimleri neydi biliyor musunuz?

Çölde kerten kele yakalayıp onu yerlerdi. Ne bulurlarsa, çekirge yerlerdi, birbirlerine saldırırlardı, o kabile o kabileye saldırır

adamlarını öldürür, karılarını çocuklarını esir alır, efendim mallarını yağmalarlardı. Sürülerini kaçırdılar, geçimleri buydu, işleri buydu.

Sonra ne oldu?

İslâm ne oldu sonra?

Geldi bunlara Allah korkusunu öğretti. Allah'tan korkup zulüm etmemek, kimsenin malına canına saldırmamak bunu öğretti.

Sonra neyi öğretti?

Temizliği öğretti, öyle bir temizlik ki, yirminci yüz yılda insanlar yeni ulaştı. Dişini bile fırçalamayı öğretti. Eee?

Banat fabrikası yok o zaman, diş fırçası fabrikası. İpana diş macunu yok o zaman. Çölden ağaç dallarını kesip, misvak, ağacın dalını kesip, ucunu tellendirip hırt pırt hırt pırt hırt pırt efendim dişleri fırçalamayı öğretti. Koltuk altlarını kazımayı, oradaki mısır püskülü gibi kılları, Allah orda kıl çıkartıyor, o kılları kazımayı öğretti, kasıklardaki kılları kazımayı öğretti. Efendim tırnakları kesmeyi öğretti. Sünneti öğretti İslâm. Günde beş defa abdest almayı öğretti. Cuma guslünü öğretti. Efendim necasetten tahareti öğretti, maddi temizliği öğretti, hadesten tahâreti öğretti, manevi temizliği öğretti, kalp temizliğini öğretti, nefsi

terbiyeyi öğretti, kötü huylardan kurtarmayı öğretti, iyilik yapmayı öğretti, hediye vermeyi öğretti, fazileti öğretti, efendim her şeyi öğretti, cihanın en asil insanları haline getirdi. En ibtidâî insanları. En asaletli, en merhametli, en medeni, insan haklarına en saygılı insanlar haline getirdi İslâm. Şek şüphe yok. Hocam yirminci yüz yılda medeni milletler. Bırak masalı şimdi. Ne medenisi. Rusya mı medeni?

Şu Çeçenistan'ı şu efendim şeyleri bombalayan. Sırplar mı medeni? Almanya mı, Fransa mı, İngiltere mi, hangisi medeni? Kime, kime söylüyorsun. Git bakalım Afrika da olanları, tarihi bir oku. Güney Doğu Asya da olanları bir oku bakalım. Müslüman cihat ediyordu, ediyordu ama gittiği yerde diyordu ki putperestliği bırak imana gel. Allah imanı seviyor, küfrü sevmiyor. Yanlış yoldasın. Doğru yola gel. Gelmem. Gelmezsen o zaman benim emrime gir, ne yaparsan, ne halt edersen et, ama bana tabi ol, cizye ver, vergi ver, onu da yapmam. O zaman bende seni öyle abuk sabuk inançla, böyle ortalığı berbat etmene, yamuk yamuk yaşamana müsaade etmem. Efendim *Lâ ilâhe illallâh* deyinceye kadar seninle uğraşırım.

Ne diyor Peygamber Efendimiz?

Ümirtü en ükâtile'n-nâse hattâ yeşhedû en lâ ilâahe illallâh ve enne muhammeden rasûlullâhi ve yükîmü's-salâte.

İnsanlar, *lâ ilâahe illallâh* deyinceye kadar, *muhammeden rasûlullâhi* deyince kadar ve *Ve yükîmü's-salâte*. Namaz kılıp oruç tutuncaya kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Yani İslâm da kötülüğe müsamaha ve onu serbest bırakmak, ne yaparsa yapsın demek yok.

Ne var?

Onu değiştirmek var. Değişmiyorsa adam hâkim olmak var, yangını kontrol altına almak var. O da olmuyorsa sonuna kadar,

Ya seni mahveylesin cihanda mevlâm ya beni

dediği gibi şairin. O zaman kötülükle mücadeleye var. İslâm öyle uyuşukluk dini değil. Kötülüğe müsaade etmiyor, pislığe müsaade etmiyor, insanların insanları sömürmesine, zulmüne, gadrine, efendim öldürmesine müsaade etmiyor. Adaleti getiriyor, hürriyeti, hakkaniyeti getiriyor.

b. Peygamber Efendimizden Altın Tavsiye

Üçüncü hadîs-i şerîf;

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ
لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي قَالَ: لَا
تَغْضَبُ فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالَ: لَا تَغْضَبُ

An ebî hüreyrete radyallahu anhu enne raculen gâle li'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme evsînî gâle lâ tağdab fe-raddede mirâran gâle lâ tağdab.

Ravâhü'l-buhâriyyü.

İmâm Buhârî hadîsinde sahihinde rivâyet etmiş bu hadîs-i şerîfi *rahmetullahialeyh* efendim Peygamber Efendimize bir kişi dedi ki:

Ya Resûlullah! Bana nasihat et. Peygamber Efendimiz de ona dedi ki;

Lâ tağdab! Kızma! Nasihat mi istiyorsun kızma.

Fe-raddede mirâran. Tekrar tekrar söyledi adam. Dedi ki:

Ya Resûlullah! Nasihat et bana. Yani gene nasihat et, gene nasihat et, daha da söyle, başka da söyle demek istedi, her seferinde de.

Gâle lâ tağdab. Gazaplanma, kızma, sakin ol dedi Peygamber Efendimiz. Böyle yapıyorum, zaten gözüm iyi görmüyor ama burada harflerin ne kendisi çıkmış, ne noktaları çıkmış filan çok zorluk çekiliyor okumakta onun için şey yapıyorum.

Müsaade ederseniz bir hadîs daha okuyacağım. Bir tane daha fazla değil.

c. Müslümanların Güzel Yapmaya Mecburiyeti

وَعَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ
كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا قَتَلْتُمْ
فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ
وَلْيُحَدِّثْ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ

Ve ‘an ebî ya’lâ şeddâd ibni evsin radiyallahu anhü ‘an rasûlillahi sallallahu aleyhi ve selleme gâle:

Innellâhe ketebe'l-ihsâne 'alâ külli şey'in fe-izâ kateltüm fe-ahsinü'l-kıtlete ve izâ zebâhtüm fe-ahsinü'z-zibhate ve'l-yuhidde ehadüküm şefratehû ve'l-yurih zebîhatehû.

Ravâhü müslim.

Allah razı olsun bu ışıkları yakanlardan, faydası oluyor.

Bu hadîs-i şerîfi de iki büyük hadîs kitabının yazarlarından bir tanesi olan İmâm Müslim sahihinde rivâyet etmiş. Şeddâd b. Evs *radıyallahuanhden*.

Peygamber Efendimiz ne buyurmuş. Buyurmuş ki;

Innellâhe ketebe'l-ihsâne 'alâ külli şey'in. Cenâb-ı Hak iyi yapmayı, güzel yapmayı, her şey üzerine yazdı, yani her şeyi yaparken onu güzel yapmayı size vazife kıldı demek bu söz.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ
كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ

Yâ eyyuhe-lleżîne âmenû kutibe 'aleykumu-ssiyâmu kemâ kutibe 'ale-lleżîne min

kablikum le'allekum tettekûn. (Bakara Suresi 183. Ayet)

Oruç size sizin üzerinize yazıldı ne demek? Yani oruç tutun demek. Yazıldı ne demek?

Ketebe'l-ihsâne. Allah size orucu şey *ke-tebe'l-ihsâne* Allah size iyi yapmayı yazdı üzerinize yani mecbur etti, farz kıldı, yapın diye emretti. *'alâ külli şey'in.* Her şeyi yaparken. Neyi yaparsan onu güzel yapmayı Allah bizim üzerimize görev olarak yazdı. Müslüman yaptığı işi en güzel yapacak. Bunu yazdı yani bu bir emir. Ahmet Efendi yaptığın şeyi en güzel yapacaksın, yaptığın şey en güzeli olacak, güzel yapacaksın yaptığın şeyi.

İhsan ne demek Arapçada?

İhsan, hasen, hüsün kelimeleriyle ilgili, oradan geliyor, ifal babında, bir şeyi güzel yapmak demek. Hasen güzel demektir. Hazreti Hasan efendimize niçin o ismi vermiş dedesi?

Çok güzel yüzlüydü. Hazreti Hasan efendimiz Peygamber Efendimize en çok benzeyen beş kişiden en çok benzeyeniydi. Resûlullahı hayatında görmemiş olanlar onlara bakarak idare ederlerdi vaziyeti. Resûlullaha bu en çok benziyormuş diye onların yüzüne bakarak

idare ederlerdi. En çok benzeyen akrabasından, beş kişiden, en benzeyeni Hazreti Hasan. Hasan, hasen yani, güzel demek. Ahsen, en güzel demek. *Ahsen. Hüsna* o da en güzel demek. *Feminin meskulin* yani müzekker müennes, ikisi de en güzel demek.

Ha ihsan ne demek?

Bir yaptığı şeyi güzel yapmak demek. Yani yaptığın şey de güzellik olacak. Yapmışsın ama bir şeye benzememiş. Yüzünü gözünü, yüzüne gözüne bulaştırmışsın. Bir çuval inciri berbat etmişsin. Hiç bir şeye benzememiş. Hadi ya götür bunu olmamış. Müslüman böyle yapmaz. Müslüman yaptığı şeyi en güzel yapar. Ömer Yaprak usta, ustalık yaptı bir eser koydu mu ortaya en güzel olur. Her şeyi, yazı güzel olacak, hatta misal veriyor Peygamber Efendimiz burada, *fe-izâ kateltüm fe-ahsinü'l-kitlete*, bir hayvanı avlayıp öldüreceğiniz zaman güzel öldürün. Yani evet geçinmeye ihtiyacınız var, yaşamaya ihtiyacınız var, Cenâb-ı Hak avlanmayı, hayvanları yemeyi bize meşru kılmış.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا
أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ .

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ

*Evelem yerav ennâ halaknâ le-hüm
mimmâ ‘amilet eydînâ en’âmen fe-hüm lehâ
mâlikûne. Ve zellelnâhâ le-hüm fe-minhâ
rakûbühüm ve minhâ ye’kulûne. 36/Yâsîn 71-
72.*

Biz atın üstüne biniyoruz, dıgıdık dıgıdık dıgıdık yoruluyor hayvan, biz üstüne şöyle biniyoruz, dıgıdık dıgıdık. Hayvan yarın bize davacı olabilir mi?

Bu insanoğlu geldi benim sırtıma bindi, beni dıgıdık dıgıdık koşturdu, yükleri üstüme vurdu ve bana efendim falanca yerden filanca yere taşıttı diyemez. Neden? Yâsîn suresinin son sayfasının başındaki bu âyet-i kerîmelerde bize hizmet etsin diye bu hayvanları Allah’ın yarattığı ve onlardan faydalanmayı bize helal kıldığını âyet-i kerîme bildiriyor. Yiyebiliriz de. Koyunu kestik. Ya Rabbi! Bu adam beni ben tam otluyordum, kuzucuktum, yeni büyümüşüm, yakaladı beni kesti, kebab yaptı yedi. Diyebilir mi? Diyemez.

Neden?

Hayvan, helal hayvanların eti yenebilen hayvanların yenilmesini Allah müsaade vermiş, bizim için yaratmış, balık, balık da bir şey diyemez. Müsaade vermiş. Nerden çıkıyor? Okuduğum âyet-i kerîmelerden. O Yâsîn suresinin son sayfasının baş taraftaki âyet-i kerîme onu gösteriyor.

Ve zellelnâhâ le-hüm fe-minhâ rakûbühüm ve minhâ ye'kulûne. İsteddiğine biner. *Ve minhâ ye'kulûne.* İsteddiğinden yer, yemek var. Amma bu işi yaparken güzel yapın diyor. Misal veriyor, her şeyi güzel yapacağız ya, mesela öldürmek güzel bir şey değil ama öldürmeyi bile öldürürken güzel öldüreceksin. Çünkü yaşayacaksın.

İnsanoğlunun gıdası nedir?

Şöyle bir düşünün, üç gıdamız var. Bizim esas itibariyle üç tane gıdamız var. Bir havadan inen yağmur. Şıkırda şıkır şıkırda şıkır şıkırda şıkır. Susuz yaşayamıyoruz, susuz ölüyoruz. İlle su içeceğiz. Her şey suyla hayatını sürdürüyor. Bir bir gıdamız bu. Buradan bu su geçecek. Bu suyu içeceğiz. Küçük bebek ishal olur hanımlar bilmez, ishal oldu, ishal oldu, bezini değiştirirler, bezini değiştirirler, bezini

değiştirirler, çocuk ölüverir, aa ishalden öldü. İshalden ölmedi, ishalden su kaybetti, sen ona su içirmedin, susuzluktan öldü çocuk, ishal olabilir, insan açlıktan kolay ölmez. Su kalmadı vücudunda, su kalmayınca makinede benzin olmayınca makine çalışmaz. Arabaya benzin almamış, direksiyona geçiyor deh deh deh istediğin kadar dehle. Gitmez benzini yok. Su lazım, bir gıdamız su.

Başka?

Başka bütün gıdalarımız bitkilerin yavru-
ları olan tohumlar. Hepsi bitki yavrusu. Buğday
tohum. Yani yavru. Elma ağacın yavrusu. O da
tohum. Onu da eksen elmayı o da biter. Armut
o da yani ne ne varsa efendim yediğimiz hepsi
onlar tohum. Veyahut tohumun büyümesinden
çıkılmış, tohumu ekiyorsun, efendim bitiyor ha
soğan çıktı diyorsun yiyorsun. Tohum, yani ne-
tice itibariyle tohumları yiyoruz, suyu içiyor-
uz. Bir de başka canlıların etlerini yiyoruz.
Balıketi, tavuk eti, sülün eti, keklük eti, efen-
dim bunları yiyoruz et, yani özetleyecek olur-
sak o hayvanlar da ot yiyorlar, sonuç itibariyle
ot da yağmurdan oluyor. Cenâb-ı Hakk'ın öyle
bir sanatı var ki, etrafımızda öyle bir fabrika
çalışıyor ki, gökten yağmur iniyor, yerden

otlar bitiyor, efendim et makineleri, süt makineleri olan inekler tarlalarda makine gibi akamlara kadar ot diliyorlar, ot biiyorlar, efendim yiyorlar yiyorlar yiyorlar, efendim dört ayaklı, iki boynuzlu, m sesli süt makinesi. Otu yiyor yiyor yiyor. Ne oluyor?

Süt oluyor, e ot yeildi bu süt niye beyaz? Cenâb-ı Hakk'ın kudreti. Otu yiyor et oluyor. Ya bu kckt, kuzucuktu, bu böyle bak Şimdi kocaman oldu, kck bir buzaĒıydı, Şimdi yüz elli kiloluk inek oldu. Ha ottan, ottan et yapıyor Cenâb-ı Hak. Ottan süt yapıyor, fabrikaya yaptırtıyor, kendi yarattıĒı inek fabrikasına efendim inek bir fabrika gibi çalışıyor, kuzu bir fabrika gibi alıŐıyor. Biz de ya onların yediĒi otları yiyoruz, ya tohumları yiyoruz, sonuç itibariyle efendim ya da onlar yiyorlar yiyorlar kendileri et yapıyorlar bizde hazırda konuyoruz onları yiyoruz. Onun için bizim Allah müsaade vermiş, yaŐamamız için biz balık da tutacaĒız, koyun da keseceĒiz, yiyeceĒiz. Efendim hayvanlara acıyalım. Hayvanlara acıyorsun da bitkilere niye acımıyorsun bitki de yeme o zaman l. Vejetaryen, e o bitkinin canı yok mu? Bitki de büyüyor canı var. Bitkiler canlı deĒil mi?

Canlı. Hayvanı yemiyor, bitkiyi yiyor. O gene orda sen bir cana kıyıyorsun. Bitkiyi yediğin zaman. Karpuzu kestiğin zaman, kıtır kıtır kesiyorsun. Cenâb-ı Hak bu nizamı yaratırken, insanoğlunun hizmetine bunları yarattığı için bunları yemek helal. Helal *minallah* Allah helal kılmış tamam. Amma bu hayvanları avlarken güzel avla. Keseceği zaman güzel kes, efendim kesişinizi güzel yapın, öldüreceğiniz zaman güzel bir şekilde çabuk ölecek gibi öldürün, efendim kurbanınızı can çekiştirmeyin, rahatlattırın, çabuk işini halledin diyor. Bıçağınızı bileyin, şimdi ben kurban kestim, kendim müteaddit defalar kurban kestim, hanım bıçak getir kurbanı keseceğiz. Yatırıyorsun bıçağı sürtüyorsun sürtüyorsun sürtüyorsun sürtüyorsun kesilmiyor. Neden? Kör bıçak olmaz. Olmaz.

Ne olacak?

Peygamber Efendimiz ne diyor?

Ve'l-yuhidde ehadüküm şefratehû.

Sizden biriniz bıçağını bilesin, keskin olsun, öyle küt olmasın, kör olmasın, cizt kestiği zaman şeye kadar gelecek, omurga omurgaya kadar gelecek, boynundaki kemiğe kadar

gelecek. Kanı akacak, kanı aktı mı, şey yapıyor, tamam oluyor.

O kanın akması tamamen bittikten sonra en son bir böyle bir gerilme yapar ondan sonra salar kendisini. Ondan sonra omurgası içindeki murdar iliği keseceksin, kafayı keseceksin, ondan sonra bacağınan şeyi açıp, sopayı söküp, üfürüp, şişirip, asıp efendim soyacaksın filan yani. Ama bıçağınız keskin olsun diyor, keserken güzel kesin diyor, yani kesmek işi kötü bir, yani zor bir iş olmakla beraber, onu bile, hani adam hayvan nasıl olsa eza çekecek ya, ne yapalım, Allah bize vermiş demeyecek insan, müsaadeyi vermiş demeyecek. Onu bile güzel yapacak. Her şeyde sadece bu şeyde değil.

Yani verilen misallerle sınırlı değil her şeyi güzel yapacağız, her şeyi. Her şeyde birinci olmamız lazım. Dünyanın birincisi olmamız lazım. Yaptığımız her şeyi en güzel yapıp şeyi almamız lazım, ödülü, mükâfatı almamız lazım. İnşallah. Öyle çalışmalıyız.

Allahu Teâlâ Hazretleri gayret kuvvet versin. Allah hepinizden razı olsun.

*Esselamu aleyküm verahmetullahi vebe-
rakatuhu.*

El fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF
olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

